

Citation style

Krajčirovič, Jan: review of: Petr Kaleta, *Lužičtí Srbové v lidové sněmovně. Nástin politického života v srbské Lužici v době NDR*, Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017, in: *Slovanský přehled*, 105 (2019), 1, p. 131-134, DOI: 10.15463/rec.1084797231

First published: *Slovanský přehled*, 105 (2019), 1

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Autoři knihy se sice krátce zmiňují i o některých dalších členech početné albánské delegace, v dalším výkladu se však soustředili pouze na Taçiho. Podle této interpretace jedině jeho považovali světoví lídři za ochránce zájmů kosovských Albánců. V této souvislosti autoři akcentují, že právě Taçi prosazoval myšlenku vojenské intervence NATO do Kosova a bombardování Jugoslávie. To však žádný z dalších účastníků konference nepotvrdil.

Autoři se snaží reagovat na kritiku Hashima Taçiho jednotlivými evropskými úředníky a analytiky a celou kapitolu věnují analytické zprávě Dicka Martiho z roku 2010, v níž Marti obvinil vedení UÇK z nepovoleného obchodu s lidskými orgány. Reakci, v níž chybí relevantní argumenty, však můžeme označit pouze jako prázdnou výmluvu.

Na závěr bychom rádi upozornili na příliš časté srovnání Hashima Taçiho s dalšími významnými historickými osobami. Podle autorů je Hashim Taçi albánským Nelsonem Mandelou (ačkoliv by se Adem Demaqi pro tuto roli jistě lépe hodil), Václavem Havlem (i když se mu İbragim Rugova podobá mnohem více) a dokonce i Winstonem Churchillem. Poslední srovnání je obzvláště komické, protože Taçi považuje Churchilla za velikého muže navzdory jeho lásce ke kouření a alkoholu, tedy vlastnostem, které nemůže odpustit Rugovovi. Propagandistický vrchol pak představují citáty zařazené na obálku knihy. Z nich se čtenář dozví, že podle viceprezidenta USA Joe Bidena je „Hashim Taçi kosovským Georgem Washingtonem” a podle amerického senátora Boba Dola „je Taçiho cesta cestou Kosova”. Zmíněné citáty pouze ilustrují, jak dalece je Taçiho biografie vzdálena skutečně vědeckému, objektivnímu a kritickému textu.

Mihail Ceropita

Petr KALETA,

Lužičtí Srbové v lidové sněmovně: nástin politického života v srbské Lužici v době NDR,

Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2017, 180 s.,

ISBN 978-80-7308-751-7.

Monografie *Lužičtí Srbové v lidové sněmovně: nástin politického života v srbské Lužici v době NDR*, jejímž autorem je Petr Kaleta, přinesla velice zajímavý vhled do problematiky moderních a nejnovějších dějin Lužických Srbů. Sám autor se problematice tohoto slovanského národa věnuje soustavně téměř od počátku své vědecké

kariéry, přičemž dosud publikačně postihl nejen problematiku Lužických Srbů v 19. století, ale vedle různých článků o vývoji vzájemných vztahů a kulturního potýkání Čechů a Lužických Srbů přispěl monografií *Jiří Mudra: k 90. výročí narození českého vlastence a přítele Lužických Srbů* k popsání osudů významného českého sorabisty.¹ Nejnovější práce otevírá zcela novou, dosud v podstatě nezmapovanou kapitolu, což dokládá i fakt, že jakkoli právě Lužičtí Srbové jsou svým jazykem i dějinami našim zemím velmi blízcí, v posledních třech dekadách vzniklo tuzemských vědeckých monografií či syntéz o tomto národu pouze několik.² To je patrné i ve výčtu odborné literatury, který v závěru autor uvádí.

Jak již bylo zmíněno, P. Kaleta se až dosud spíše zaměřoval na dějiny Lužických Srbů z hlediska slovanství. V nejnovější práci tento pohled do jisté míry opouští a věnuje se hlavně jejich politickému životu a zejména vztahu mezi Němci a Lužickými Srby, což je ale dáno především volbou samotného tématu. Přestože řada kulturně-historických svazků mezi Čechy a Lužickými Srby byla po druhé světové válce zpřetrhána, o to cennější jsou pasáže monografie *Lužičtí Srbové v lidové sněmovně*, v nichž autor tyto vztahy připomíná. Zde nutí čtenáře k zamyšlení nad řadou palčivých témat našich soudobých dějin, jejichž důsledky jsou namnoze pro naši historiografii dosud skryté. V tomto ohledu je obzvláště výstižná pasáž v první kapitole věnované poválečné angažovanosti Lužických Srbů, v níž je zmiňován dopad odsunu sudetských Němců do Saska (s. 33). Co se týče zmiňované západoslovanské blízkosti, ta se prolíná celou publikací, a to v podobě většiny pramenných textů, které autor cituje v lužické srbštině a v poznámkovém aparátu opatřuje českým překladem. Tím, ač se jedná o historickou monografii, získává práce i zajímavý lingvistický rozměr.

V předchozích pracích se autor věnoval především dějinám Lužických Srbů v 19. století, proto navzdory svému názvu i tato monografie časově začíná na konci 19. století, a to v souvislosti s lužickosrbským národnostním hnutím, které vyústilo ve vznik národní a kulturní organizace Domowina. Právě Domowina a její fungování i potýkání se státní mocí v NDR představuje jeden z klíčových problémů v celé monografii. Autor také velmi pečlivě zpracovává otázku školství a vztahu lužicko-

1 Marcel ČERNÝ – Petr KALETA, *Stoletý most mezi Prahou a Budyšínem: Společnost přátel Lužice (1907–2007)*, Praha 2008; Marcel ČERNÝ – Petr KALETA – Eliška PAPCUNOVÁ, *Pražské sorabistické studie*, Praha 2013; Petr KALETA, *Jiří Mudra: k 90. výročí narození českého vlastence a přítele lužických Srbů (s albem fotografií)*, Praha 2011.

2 Srov. např. Zdeněk BOHÁČ, *České země a Lužice*. Tišnov 1993; Lenka, BOBKOVÁ – Luděk BŘEZINA – Jan ZDICHYNEC, *Horní a Dolní Lužice*, Praha 2008; Helena ULBRECHTOVÁ, *Lužickosrbská literatura: její vývoj a pozice mezi středoevropskými literaturami*, Praha 2009.

srbského školství k totalitnímu systému, přičemž je zde patrný i již zmiňovaný lingvistický přírůstek, neboť na příkladu politických dějin lze sledovat zánik živého, či spíše po druhé světové válce přežívajícího, jazyka, který ač zprvu formálně rovnocenný, postupně pod záminkou „cesty k socialismu“ postupně ztratil své místo ve školách i jako aktivní komunikační nástroj. Této problematice je také věnována celá třetí kapitola.

S otázkou jazyka a školství úzce souvisí i postupná proměna politických postojů, jež tento školský, jazykový a národnostní diskurz ovlivňovaly. Zde se dostáváme k ústřednímu tématu monografie, samotným zástupcům v lidové sněmovně z řad Lužických Srbů. Autor objektivně přiznává, že politických reprezentantů z řad tohoto národa bylo vždy nevelké množství, přesto v jednotlivých „medailonech“ politických představitelů velmi trefně postihuje postupný vývoj politických názorů a poukazuje i na vnitrostranické napětí v této malé skupině politických reprezentantů. Stranou nezůstává ani mediální obraz politiků, a to jak v periodikách německy tištěných, tak zejména v periodikách tištěných v lužické srbštině. V samotném úvodu autor píše, že „mnozí z aktérů a pamětníků ještě žijí, je to téma poměrně citlivé“ (s. 7). V tomto ohledu je třeba kvitovat s povděkem, že se autor nevyhýbá natolik ožehavým podtématům, jako je spolupráce předních Lužických Srbů s východoněmeckou tajnou policií Stasi. Stejně tak neopomíná neméně palčivou otázku zásahů Sjednocené socialistické strany Německa (SED) do fungování Domowiny a vůbec do výběru kandidátů. Právě této neradostné době je věnována čtvrtá a pátá kapitola, jež je reprezentována epochami „vlády“ Kurta Krjeńce a Jurije Gróse. Poslední kapitola naopak pojednává o nejmladším období dějin Lužických Srbů, přičemž autor výčet událostí ukončuje rokem 2017, tedy rokem vydání publikace. V poslední kapitole je zachycena i fragmentarizace lužickosrbské politické scény v demokratickém systému. Zároveň autor otevírá i otázku postavení Lužických Srbů v době, kdy tato menšina ztratila své specifické postavení, které měla před změnami roku 1989. Je třeba říci, že ačkoli jsou v publikaci zmíněny dílčí úspěchy, Kaleta se nebojí poukázat ani na méně líbivá fakta, totiž že Lužičtí Srbové a jejich zástupci v příslušných volených orgánech se nedokázali radikálněji a systematictěji zasadit o formulaci národního programu, a to jak v nedemokratickém období, tak i v období, kdy to již možné bylo.

Kaletova monografie představuje informačně hutný a zároveň čtivou formou napsaný poučený vhled do problematiky politického zastoupení Lužických Srbů. Je také potěšující, že v samotném závěru navrhuje i další možnosti pro rozvíjení této problematiky, což představuje zaměření na nižší stranické orgány, v nichž

byl podíl lužickosrbských zástupců vyšší. Souhrnně lze říci, že přes vcelku úzce tematicky zaměřenou práci se jedná o velmi kvalitní monografii pojednávající o národnostních menšinách v bývalém východním bloku, která zaplnila bílé místo, jež česká historiografie dosud, a to i přes jazykovou i kulturně historickou blízkost k českému prostředí, opomíjela.

Jan Krajčirovič

Jiří NĚMEC,

Eduard Winter 1896–1982. Zpráva o originalitě a přizpůsobení se sudetoněmeckého historika,

Brno, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita 2017, 379 s.,

ISBN 978-80-210-8808-5.

Kněz a historik Eduard Winter je osobou, která budí zájem a vyvolává spory a kontroverze i několik desetiletí po jeho smrti, což je dáno jeho mnoha tvářemi, které prezentoval na veřejnosti, i životními peripetemi, jež se utvářely pod dramatickými politickými okolnostmi. Jeho životopis tak poskytuje poměrně širokou látku k různým odborným úhlům pohledu a současně i metodologickému uchopení. Lze konstatovat, že v poslední době obecně stoupá zájem o odborné zpracování biografii významných vědeckých osobností, případně zpracování kolektivních postojů vědeckých institucí, které jsou zařazovány do širšího společenského kontextu. V tomto rámci roste i počet publikací, které se zaměřují na problematiku vztahu vědecké obce k nacionálnímu socialismu, a to jak v Německu, tak v Rakousku.¹ V tomto kontextu je pak nepochybně zajímavý i pohled na Eduarda Wintera, jak ho předložil ve své monografii brněnský vědec Jiří Němec, jenž se Winterovým osudům věnuje dlouhodobě.² Jedná se o velmi obsáhlé dílo o životě významné postavy němec-

1 V poslední době vznikly mj. publikace Karin ORTH, *Die NS-Vertreibung der jüdischen Gelehrten. Die Politik der Deutschen Forschungsgemeinschaft und die Reaktionen der Betroffenen*, Göttingen 2016; Klaus TASCHWER, *Hochburg des Antisemitismus. Der wissenschaftliche Niedergang der Universität Wien in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts*, Wien 2016; Andreas HUBER, *Rückkehr erwünscht. Im Nationalsozialismus aus „politischen“ Gründen vertriebene Lebende der Universität Wien*, Wien 2016; Johannes KOLL (Hrsg.): „Säuberungen“ an österreichischen Hochschulen 1934–1945. *Voraussetzungen, Prozesse, Folgen*, Wien 2017.

2 Jiří NĚMEC, *Potíže s životopisem. K „případu“ historika Eduarda Wintera*, in: Tomáš Borovský – Libor Jan – Martin Wihoda (eds.), *Ad vitam et honorem. Profesoru Jaroslavu Mezníkovi přítel a žáci k pětasedmdesátým narozeninám*, Brno 2003, s. 198–208; Jiří NĚMEC, *War die Josephinismus – Interpretation von Eduard Winter aus dem Jahre 1943 eine nationalsozialistische In-*